

DIN ISTORIA RELAȚIILOR SPORTIVE ROMÂN-OFRANCEZE

Nicolae Petrescu

Legăturile de prietenie și colaborare dintre poporul român și cel francez sunt statornicite din timpuri îndepărtate având în vedere gena pe care o au de la un strămoș comun și apartenența la ginta latină, cântată de Alecsandri în versurile apreciate de MISTRAL¹.

Dacă legăturile din epoca medievală, ca cele dintre Petru Cercel și Henric al III-lea, a cărei curte o vizita înainte de luarea tronului², iar după pierderea lui, făcea din nou apel³, au fost de mai multe ori întrerupte din cauza vicisitudinilor prin care a trecut poporul nostru, odată cu perioada renașterii naționale ele s-au intensificat. De fiecare dată, în momentele de răscruce, personalitățile politice și culturale, care au studiat în Franța, au văzut în ea principalul sprijin în înfăptuirea unității noastre statale. Și speranța le-a fost îndreptătită pentru că Franța a contribuit decisiv la crearea cadrului internațional favorabil Unirii Principatelor Române și la dezvoltarea constituțională a tănărului stat⁴.

Colaborarea dintre cele două state avea să capete noi valențe la începutul secolului nostru, la Paris creindu-se "Liga de prietenie și apropiere dintre România și Franța". Unul dintre fondatorii săi a fost Pierre de Coubertin, părintele Jocurilor Olimpice moderne, care în 1905 declara despre țara noastră: "Vorbim rar despre România, iar când vorbim, o facem într-un fel indiferent și superficial"⁵.

După primul război mondial relațiile dintre Franța și România Mare au devenit foarte strânse.

Nu întâmplător Nicolae Titulescu, considerat probabil cel mai mare orator de limbă franceză dintre diplomații străini ai perioadei interbelice, declara: "Astăzi când politica externă a țării noastre urmărește în mod armonios scopuri identice, am ajuns la acel stadiu de prietenie unde nu mai este nevoie să vorbești spre a te înțelege și nici să te sfătuiești pentru a acționa în comun"⁶.

Legăturile atât de strânse și complexe dintre România și Franța s-au manifestat și în domeniul sporturilor. Un rol important în stabilirea acestora l-au avut tinerii români veniți la studii în Franța unde au găsit terenul propice spre a-și cultiva talentele.

Inginerul Dimitrie Vărescu, în timpul studiilor la Paris realizează în 1880 unul dintre primele automobile cu motor cu aburi considerat de

admiratorii ce-l urmăreau pe străzile marii metropole "cel mai reușit tren fără șine"⁷. Experimentul lui Văsescu a fost de bun augur, deoarece automobilul avea să prindă repede teren și în România, deoarece Barbu Belu încă de la 1889 uimea bucureștenii cu a sa "trăsură cu patru locuri, care era un Peugeot cu 4 cai putere"⁸.

De altfel, încă de la începutul secolului nostru prin întrecerea pe ruta București-Giurgiu, România devenea a patra țară din lume care organiza curse automobilistice⁹. În 1905 George Valentin Bibescu și soția sa Martha, binecunoscuta scriitoare de expresie franceză, însoțiți de Leon Leonida, Mihail Ferekide cu Maria Ferekide și senatorul Claude Anet, plecau de la Galați spre Ispahan (Persia) inaugurând turismul automobilistic internațional¹⁰. La o asemenea performanță nu putea cuteza decât o mare personalitate a sporturilor cu motor ca George Valentin Bibescu, as al volanului, dar mai ales al manșei, motiv pentru care, între anii 1930-1942 va fi președintele Federației Aeronautice Internaționale¹¹.

De altfel, cerul Franței s-a dovedit primitor pentru constructorii și zburătorii români, pionieri ai aviației mondiale. În perioada ei de început a "aviației romantice"¹² cum o numea Grigore Gafencu, observator aerian și erou în războiul întregirii noastre naționale, iar mai târziu, ministru de externe, unii au făcut în Franța experiențe valoroase. Traian Vuia pe 18 martie 1906 la Montesson învingea gravitația realizând cu monoplanul de construcție proprie primul zbor cu un aparat dotat cu mijloace proprii de decolare¹³. Traian Vuia avea astfel să contribuie enorm "la zborul omului spre înălțimi nebănuite de unde revine, de fiecare dată, pe terenul de aterizare inventat de el"¹⁴.

Câțiva ani mai târziu, în 1910, Henri Coandă la Issy-les-Moulineux făcea, în premieră mondială, cu turboreactorul său un salt mic și prematur, cum îl considera celebrul Jean Eiffel, dar uriaș în perspectivă, anticipând performanțele aviatice de azi¹⁵.

Legăturile cu Franța au fost de bun augur și pentru femeile române cu aspirații spre atingerea înălțimilor prin zbor. Yvonne Cămărășescu cea care figurase printre cei trei pasageri luați de pilotul francez Georges Osmont în zborul său București-Paris din 3 mai 1910 efectuase cu câteva zile înainte deja un zbor, e adevărat doar de 10 km, pe un biplan Farman, dar el reprezenta o performanță unică la acea dată. Aceeași cutezătoare femeie la 20 septembrie același an străbătând la altitudinea de 600 m cei 54 km dintre Ploiești și Chitila depășea recordul mondial feminin de 30 km deținut de o franțuzoaică¹⁶.

În 1914 Elena Stoenescu-Caragioni va fi brevetată în Franța, situându-se printre primele femei-pilot¹⁷.

Atrasă de cerul Franței a fost și Smaranda Brăescu, care a colaborat cu aviatorii francezi, într-o fotografie fiind alături de mecanicul Tulin pe "Le Bourget"¹⁸.

La rândul lor și aviatorii francezi au venit în România, celebrul

Louis Bleriot evoluând în 1908 la București în fața unei asistențe numeroase aflată pe Hipodromul de la Băneasa¹⁹.

Dar în România începuseră deja să vină cu mulți ani în urmă, o bogată literatură de specialitate, precum și diferiți măestrii²⁰.

În 1881 un fost acrobat devenea profesor de gimnastică la Gimnaziul Central din Iași²¹, iar luptătorul Doublier organiza în 1892 gale la cirul Sidoli, ca apoi să creeze o adevărată școală²².

Scrima a fost introdusă la noi de măestrii italieni și francezi, dintre care Peré Cyrille și Suyria au deschis în 1859 la București o școală de amatori²³.

Profesorul Pipart a organizat în București la 24 martie 1899 un mare asalt de arme la care a participat și Horia C.A. Rosetti ce va avea o contribuție remarcabilă în dezvoltarea scrimei, fapt relevat de către Academia de Arme din Paris, care i-a conferit titlu de membru onorific²⁴.

Marea atracție pentru sportivii noștri rămâne tot Franța spre care s-au îndreptat spre a-și desăvârși instruirea și cucerii consacrarea.

Deja în 1877 Radu Porumbaru, student în "orașul lumină" parcurgea pe jos distanța București-Paris²⁵. Tot Radu Porumbaru a fost primul român care a atins la 2 octombrie 1877 culmea de 4807 m a Mont Blancului, eveniment consemnat în "cartea de aur", aflată la sediul Clubului Alpin Francez²⁶. Performanța lui Radu Porumbaru venea în continuare aceleia obținută, ca o premoniție, la 12 iunie 1855 de Elena Ghica (Dora d'Istria), care însoțită de ghizii din Grindelwald atingea cei 4099 metri ai muntelui Monch, ascensiunea fiind consemnată pe diploma primită²⁷.

În 1900 ciclistul român Alois Pucher străbătea cu bicicleta distanța București-Paris în 17 zile²⁸, dar performanța sa avea să fie depășită o lună mai târziu de C. Cantili, căruia îi erau suficiente doar 10 zile și 6 ore²⁹. Să nu uităm însă nici participările sportivilor români la competiții în Franța. Astfel, în 1880 Eracle Gudju câștiga în capitala Franței un concurs internațional de șah și un premiu al Societății Șahiștilor din Paris care l-au cooptat ca membru³⁰.

La 9 august 1882 echipa de gimnastică sub conducerea lui Gheorghe Moceanu, începea un turneu în Franța³¹, iar în 1896 România prezintă pentru prima dată la un concurs hipic internațional cucerirea la Paris primele două locuri³².

Sportivii români încep să fie selecționați chiar de cluburile franceze, cum a fost cazul rugbystului Grigore Caracostea titularizat în 1907 la Racing-Paris, iar Mircea Iconomu la Montpellier și U.S. Perpignan, iar Henry Maru chiar în "15-le" Parisului³³.

După ce flăcările războiului s-au stins și tunurile au amuțit, la Paris, în 1919, pe un mare stadion, care purta numele generalului american Pershing, ce comandase trupele victorioase ale Antantei au avut loc mari serbări sportive închinată victoriei³⁴.

La jocurile aliaților au participat și sportivi români, care la scrimă, tir, box și călărie au dobândit rezultate uimitoare, reușind a se clasa bine la spadă și floretă chiar pe locul 3. Nu au înregistrat vreun rezultat notabil la fotbal, rugby sau atletism, singurul interes stârnii "post-festum fiind perechea de pantofi cu cuie adusă de la concurs de săritorul Ion Constantinescu și care a fost prima văzută în România"³⁵.

În 1924 România a participat la Jocurile Olimpice organizate la Paris. Aici avea să cucerească prima medalie olimpică prin echipa sa de rugby, clasată pe locul 3³⁶. De la acest eveniment sportiv memorabil păstrăm două diplome semnate de Pierre de Coubertine și decernate, una lui Tase Protopopescu, căpitanul echipei noastre de fotbal³⁷ și cealaltă lui Mircea Economu, care ne-a reprezentat la tenis³⁸. Rememorarea numelui acestuia din urmă, ni-l amintește însă pe Nicolae Mișu ce a deținut portofoliul de ministru de externe, dar care a participat și la numeroase turnee de tenis în Franța.

În 1919 Nicolae Mișu a câștigat la Cannes două concursuri de simplu, apoi campionatele de Monte Carlo, Nisa și Menton, pentru ca, în același an, la Paris, să evolueze în finala Campionatelor Mondiale pe teren acoperit, precum și la dublu, împreună cu Max Decugis³⁹. Doi ani mai târziu a abordat semifinala la proba de simplu a Campionatelor Mondiale de la Bruxelles. El avea să devină din ce în ce mai cunoscut în lumea tenisului european, iar pe un zid de lângă vechile terenuri de la Monte Carlo este înscris și numele său, după ce a câștigat o finală⁴⁰.

Începând cu anii 1930 succese remarcabile înregistrează automobilisții și boxerii. Conducătorii români: Al Racoviță, maiorul Berlescu și maiorul Urdărianu, C. Cantacuzino și Butculescu au dobândit o formă internațională, clasându-se pe locuri de frunte în vestitele rallye-uri de la Monte Carlo⁴¹, în 1931 Butculescu și Urdărianu pe lângă cucerirea rallyului de la San Remo stabileau și recordul Paris-București, în 39 ore și 42 minute⁴². Al Berlescu va câștiga la 27 ianuarie 1934 Cursa de la Monte Carlo⁴³.

Suprema consacrare automobilismul românesc a atins-o în anul 1936 când cucerește Europa. Raliul Monte Carlo, care deja căpătase renumele celei mai dificile competiții europene, este câștigat de superpilotul român Petre Cristea, în echipaj cu Ion Zamfirescu, însoțiți de mecanicul Gogu Constantinescu pentru automobilul FORD v8⁴⁴.

Boxerii români au reușit să dobândească succese răsunătoare asupra unor sportivi de valoare din Franța și Belgia. Lucian Popescu va deveni triplu campion al Europei, primul titlu fiind câștigat în 7 iunie 1930, la categoria muscă de la francezul Kid Oliva, când pe arena "ROMCOMIT", elevul de 17 ani și jumătate într-un meci de 10 reprize și-a obligat adversarul să abandoneze în ultima rundă, după ce îl expediase de 6 ori la podea⁴⁵.

Un campion de excepție avea să rămână în memoria amatorilor de pugilat din țările francofone. Dumitru Călinescu, căruia belgienii, în urma unui turneu din 1926, îi dăduseră numele de Jim⁴⁶.

Sportivii români au participat în întreceri și la alte discipline.

Atletismul, sportul sporturilor, avea să găsească și el teren prielnic de manifestare a sportivilor români la inițiativele franceze.

Când la 1 aprilie 1910, Touring Club De France a organizat o cursă de marș de 100.000 km printre cei 200 de concurenți, care au luat startul s-au numărat și patru români. În temerara încercare în care trebuiau străbătute 76 de țări, Gh. Negreanu, V. Pârvu și Al. Pascu au decedat pe drum. Doar Dumitru Dan⁴⁷ a reușit să revină la Paris, pe 24 martie 1916, adică după aproape 6 ani în care stabilise o medie zilnică de 43.85 km, parcurși de Dumitru Dan și pentru care i-au trebuit 497 perechi de opinci. Performanța sa reprezintă un record de distanță și durată, consemnată în Guinness Book⁴⁸.

Un alt mare sportiv, tot la marș, a fost Trandafir Rădulescu, care datorită succeselor sale internaționale a fost solicitat de președintele Uniunii Franceze de Marș, să devină antrenor la două dintre cele mai mari cluburi ale vremii: C.S.F. March și Racing Club-Paris⁴⁹. Alegerea sa fusese determinată de câștigarea titlului de campion mondial în anul 1931, când s-a clasat pe primul loc în competiția internațională de 100 km, desfășurată pe un circuit în jurul orașului Buenos Aires. În anul următor, Trandafir Rădulescu, stabilit ca profesor de educație fizică la clubul "L'oranoise" a câștigat în 58 de ore cursa de marș dintre Oran și Alger, fiind singurul care a reușit să parcurgă cei 462 km., ceilalți 46 participanți abandonând.

După un an, într-o cursă de 100 km, desfășurată la Alger, el a obținut, pentru a doua oară, titlul mondial. În Franța, deși avea două cluburi de antrenat, Trandafir Rădulescu nu a renunțat la activitatea competițională, participând la faimoasa cursă Paris-Strassbourg, ai cărei 537 km i-a parcurs în 68 ore, adică trei zile și două nopți de marș continuu⁵⁰.

Pe 14 ianuarie 1934, Ion Manea lua startul la a 15-a ediție a Crosului Popular organizat de "Liga Pariziană de atletism" și ziarul "L'auto"⁵¹, pentru ca în septembrie 1938 să fie înregistrată participarea noastră la Campionatele europene de atletism de la Paris⁵².

Călăreții noștri, începând cu anul 1935, sunt prezenți la marile concursuri europene de la Nisa și Paris⁵³.

Anul următor echipa de sabie a României ocupase locul IV la Campionatele Mondiale desfășurate tot la Paris⁵⁴. Echipa de rugby a României s-a clasat tot pe locul IV la Campionatele Europene în același an⁵⁵.

Sportivii români au participat și la diferite competiții organizate în Franța pentru sporturile de iarnă. În 1933 echipa de bob Anghelescu-Gheorghiu a cucerit Campionatul Franței, la care au participat toate echipajele ce fuseseră prezente la Campionatul Mondial⁵⁶.

La 13 februarie 1937, partida de hochei disputată de reprezentativă noastră cu Franța, în deplasare, se încheia cu un scor alb⁵⁷.

Forurile oficiale franceze au decernat sportivilor români și diriguitorilor acestora diferite trofee și înalte distincții. Guvernul francez, cu ocazia Campionatului European de lupte, a conferit președintelui Federației Române de Lupte, de haltere, "Medalia de onoare pentru Educație Fizică"⁵⁸.

În 1935, Federația Română de Rugby i s-a decernat cupa Louis Barthou, în amintirea ministrului de externe al Franței care, în iunie 1934, în cadrul eforturilor de a crea un Pact Oriental venise și la București, dar peste câteva luni, în atentatul fascist de la Marsilia a căzut "ca un apărător al păcii și ordinii europene", cum arăta Nicolae Titulescu la Societatea Națiunilor⁵⁹. Prețiosul trofeu aflat în patrimoniul Muzeului Sportului evocă personalitatea marelui dispărut, confirmând cuvintele ce i le adusese Nicolae Titulescu în discursul omagial de la București "Românii au memoria inimii"⁶⁰.

Marea conflagrație mondială a întrerupt legăturile sportive dintre cele două țări.

Odată cu diminuarea războiului rece s-au reluat legăturile, unele echipe sau mari capioni români acoperindu-se de glorie pe arenele franceze. Legăturile sportive româno-franceze de veche tradiție au devenit în ultimi ani mai strânse și mai fecunde, ele amplificându-se în timp, ca ritmicitate și amploare.

NOTE

1. Paula Gornescu, Vasile Alecsandri, în Făuritorii unității și independenței naționale, București, 1983, p. 154.
2. Gheorghe David, O preistorie a emigrației, București, p. 102.
3. Gheorghe Șincai, Hronicul românilor și a mai multor neamuri, II, p. 295.
4. Gh. I. Brătianu, Politica externă a lui Cuza Vodă și dezvoltarea ideii de unitate națională, în Revista istorică română II (1932) pp. 113-163; N. Corivan, Walewski, Napoleon al III-lea și Alexandru Ioan Cuza, Iași, 1933.
5. Un miracol în România în lumea sportului, București, 1995.
6. Nicolae Titulescu, Discursuri, București, 1967, p. 442.
7. Nicolae Postolache, Istoria sportului în România, Date cronologice, București, 1995, p. 42.
8. Ibidem, p. 47.
9. Liviu Brebeanu, Jocheti cailor putere, în România în lumea sportului, p. 48.
10. Ibidem, p. 48-49.
11. Fotografie în patrimoniul Muzeului Sportului.

12. Grigore Gafencu, *Aviația romantică Aero Clubul Regal al României*, București, [1931].
13. *Istoria aviației române*, București, 1984, p. 34.
14. Un miracol în op.cit.
15. *Istoria aviației române*, București, 1984, p. 53-54.
16. Nicolae Postolache, op.cit., pp. 76-77.
17. Dinu Costescu, *Aripile lui Aurel Vlaicu în România în lumea sportului*, p. 20.
18. *Fotografie în patrimoniul Muzeului Sportului*.
19. *Fotografie în patrimoniul Muzeului Sportului*.
20. *Diferite lucrări se află în patrimoniul Muzeului Sportului*.
21. Nicolae Postolache, op.cit., p. 42.
22. Constantin Kirțescu, *Palestrica*, București, p. 554.
23. Tiberiu Stama, *Săbii, spade și florete, în România în lumea sportului*, p. 318.
24. *Ibidem*; vezi și în patrimoniul Muzeului Sportului, fotografia cu Horia C.A. Rosetti, costumul său de scrimă, precum și lucrarea pe care a elaborat-o, *Teoria sau alfabetul scrimei și codul duelului*.
25. Nicolae Postolache, op.cit., p. 40.
26. Cristian Lodorman, *Dincolo de culmea vieții, în România în lumea sportului*, p. 29.
27. *Idem*, *Pitoane în Carpați*, op.cit., p. 28.
28. Valentin Bălă, *Mica regină a drumurilor*, op.cit., p. 115.
29. C. Cantili, *Din zborul bicicletei*, București-Paris.
30. Radu Voia, *Constelația eșcherului în România în lumea sportului*, p. 344; N. Postolache, op.cit., p. 42.
31. *Fotografia cu echipa se află în patrimoniul Muzeului Sportului*.
32. Nicolae Postolache, op.cit., p. 53.
33. Tiberiu Stama, *Înălțimea marelui H, în România în lumea sportului*, p. 302.
34. Romeo Vilara *Ruleta, cronometru și recordurile*, în op.cit., p. 34. Neagu Boerescu, F.S.S.R. și O.N.E.F. *Începuturile și organizarea sportului în România, în Boabe de grâu*, 1931, p. 308.
35. Romeo Vilara, op.cit., p. 34
36. *Vezi placheta cu Paul Vidrascu în patrimoniul Muzeului Sportului*.
37. *Documentul se află în patrimoniul Muzeului Sportului*.
38. *Documentul se află în patrimoniul Muzeului Sportului*.
39. Ioan Gavrilescu, 1912 - an de cotitură, în, *România în lumea sportului*, p. 357.
40. *Ibidem*.
41. Neagu Boerescu, în op.cit., p. 316.
42. *Ibidem*, N. Postolache, p. 143.
43. *Ibidem*, p. 158.

44. Ibidem. p. 166, Liviu Brebeanu, Jocheii cailor putere. în România în lumea sportului, p. 50-51.
45. Petre Henț, Careul magic în România în lumea sportului, op.cit. p. 83.
46. Ibidem.
47. Dumitru Dan primul campion mondial la 100.000 km. pe jos, în patrimoniul Muzeului Sportului.
48. Romeo Vilara, op.cit., p. 38.
49. Ibidem.
50. Ibidem
51. N. Postolache, op.cit., p. 158.
52. Ibidem, p. 177.
53. Emanuel Fântâneanu, De treci codrii de aramă, în România în lumea sportului, p. 110.
54. N. Postolache, op.cit., p. 172.
55. N. Postolache, p. 173.
56. A se vedea autografele concurenților la întrecerile de bob de la Chamonix, în patrimoniul Muzeului Sportului.
57. N. Postolache, op.cit., p. 170.
58. Ibidem, p. 171.
59. N. Titulescu, op.cit., p. 451.
60. Ibidem, p. 441.

ASPECTS DES RELATIONS SPORTIVES ROUMAINE-FRANCAISES

- Résumé -

Les liaisons d'amitié et coopérations entre les roumains et les français datent depuis longtemps. Elles se sont manifesté de même dans le domaine du sport, pendant la deuxième moitié du siècle passé, le commencement le faisant les jeunes roumains venus a étudier en France, ainsi que une riche littérature ou différent maître français qui ont fondé les premiers competitions d'un caractère organisé ou ils ont mit les bases de plusieurs école sportives. Avec le temps les sportifs roumains on commencer a avoir des rencontres directes avec les sportifs français, rencontres qui ont en lieu autent en France ou en Roumanie que pendant des grandes competitions internationales.

Dans le cadre de ces competitions les sportifs roumains ont obtenu des resultats notables qui ont été apprécié, dans des travaux de spécialités, par des diplômes ou des trophées accordés par les organisations sportives de Frances, une partie de ces documents se gardant dans le Musée du Sport.

Fig. 1. – Echipa României cu ocazia participării la reuniunea organizată de Federația de Educație Fizică din Franța și Concursul Internațional de la Rouen, 19–21 mai 1923.

- L'équipe de la Roumanie participante à la réunion organisée par la Fédération d'Education Physique de France et au concours international de Rouen, le 19–21 mai 1923.

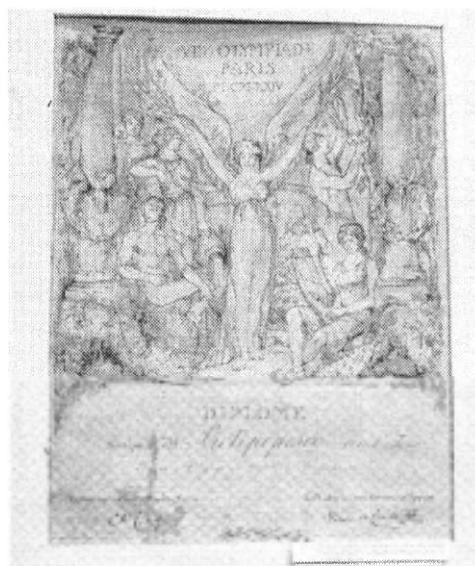
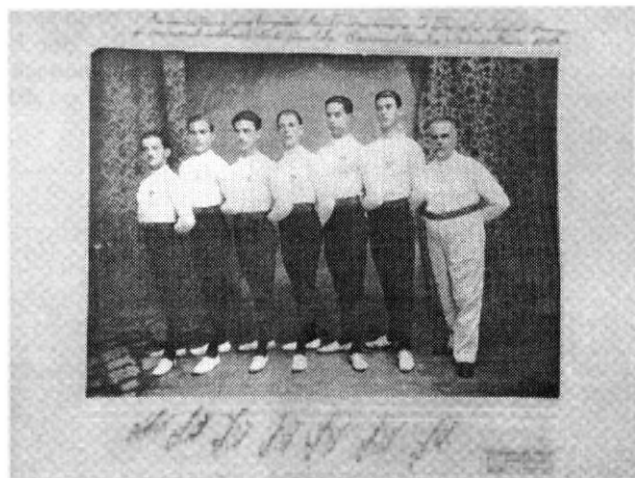

Fig. 2. – Diploma acordată de Pierre de Coubertine căpitanului echipei de fotbal al României, Tase Protopopescu, la Olimpiada de la Paris, 1924.

- La diplôme accordé par Pierre de Coubertin au capitaine de l'équipe de football de la Roumanie, Tase Protopopescu, à l'Olympiade de Paris, en 1924.

Fig. 3. – Cupa celui de-al XIII-lea raliu automobilistic de la Monte Carlo, 1934.

- La coupe de XIII-ème rallye d'automobiles de Monte Carlo, 1934.

Fig. 4. – Cupa „Louis Barthou” decernată
federației române de rugby în 1936.
– La coupe «Louis Barthou»
décernée à la Fédération Roumanie
de Rugby, en 1936.

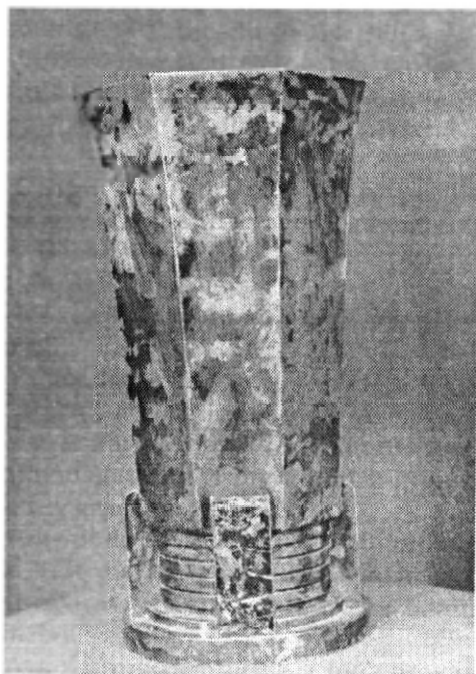

Fig. 5. – Trofeul „Premiul învingătorului”
decernat lui Henri Rang la Concursul
Hipic Internațional de la Paris, 1937.
– Le trophée «Le prix des Vainqueurs»
décerné à Henri Rang au Concours
Hippique International de Paris, 1937.

Fig. 6. – Statuetă „Le tenis” autor Lou
Moreau, conferită sportivilor româr
– La statuette «le Tennis» de Lot
Moreau accordée aux sportifs ro
mains.